

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Where were you?

Knops, S.

Citation

Knops, S. (1988). Where were you? *Bestuurskundige Berichten*, 3(1), 15. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233099>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233099>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

AFSCHEID

VAN DE

POLITIEKE ECONOMIE ?

Door Jouke de Vries

Louis J. Zimmerman schreef in 1950 zijn "Geschiedenis van het economisch denken". Een kleine veertig jaar later ligt er weer een overzichtswerk van zijn hand in de boekhandel met de titel:

"Politieke economie van Plato tot Marx". Dergelijke titels doen mij meteen bezwijken. Wat is er mooier dan een boek waarin het hele wereldraadsel (de term is van Koen Koch) in een kleine vierhonderd pagina's wordt opgelost. Er zijn weinig geleerden die zich in het huidige tijdsgewricht, waarin niemand meer tijd lijkt te hebben aan een dergelijke exercitie wagen. Maar Zimmerman heeft zich niet gestoord aan deze "hik en hijg stijl", waardoor een gedegen studie tot stand is gekomen.

Zimmerman behandelt het werk van een groot aantal economen die zich met politieke vraagstukken hebben beziggehouden. Het object van de politieke economie werd in het verleden zeer helder weer gegeven door David Ricardo. Politieke economen dienden zich bezig te houden met de vraag hoe het nationaal produkt werd verdeeld over de verschillende maatschappelijke klassen: de grondeigenaren, de kapitalisten en de arbeiders. Zimmerman behandelt bekende politieke economen: Adam Smith, David Ricardo, Malthus, Marx en John Stuart Mill. Daarnaast komen er minder bekende economen aan bod zoals Petty, Cantillon Steuart en Pieter de la Court.

Interessant zijn bovendien de opvattingen van Zimmerman over de wetenschap der economie. De econoom Zimmerman stelt dat in tegenstelling tot de natuurwetenschappen er geen sprake is van een gestage groei van inzicht in economische verschijnselen. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat de verschijnselen die bestudeerd worden zelf aan wijzigingen

onderhevig zijn. De economie uit de tijd van Smith heeft weinig gemeen met de economie uit de tijd van Keynes. Maar het vervelende is dat economen en politici veelal met volstrekt verouderde theorieën werken. Tussen de regels door probeert Zimmerman dit te illustreren. Wat mij betreft had hij deze passages iets kunnen uitbreiden. Met reviaanse ironie stelt Zimmerman: "Nadat Keynes teruggevallen was op Malthus, die de nadruk had gelegd op een gebrek aan effectieve vraag, is in de zeventiger jaren J.B Say weer in de mode gekomen, die stagnaties toeschreef aan belemmeringen aan de aanbodzijde en er de nadruk op legde dat belastingen op het inkomen de groei van de productie remmen. Wat sommigen als de revolutie in de economische theorie aanduiden, komt in feite neer op het van stal halen van wel heel oude paarden".

Zimmerman bekritiseert tevens de overbekende stelling van Weber dat het calvinisme van invloed is geweest op de ontwikkeling van de kapitalistische economie. "Het komt mij voor dat men bij deze verklaringen symptoom en oorzaak niet uit elkaar heeft weten te houden. In de zich snel ontwikkelende landen heerste een zekere mate van tolerantie die de heterodoxie gedoogde en het was deze indifferentie van de overheid met betrekking tot de gedragingen en dus ook van de godsdienstuitoefening van de onderdanen, die de voorwaarde vormde voor het zich ontwikkelende kapitalisme. Het autoritaire calvinistische bewind in Genève bracht van 1525 tot 1725 op wetenschappelijk gebied niets belangrijks voort en de bijzondere armoede van Schotland tot in de achttiende eeuw wordt eveneens

toegeschreven aan het autoritaire calvinisme aldaar". Zimmerman acht tolerantie van veel meer belang voor de ontwikkeling van de economie dan het vaak intolerante calvinisme.

Zimmerman eindigt zijn betoog met het werk van John Stuart Mill. De aanduiding politieke economie verloor na 1870 terrein. De nadruk kwam te liggen op een meer "wetenschappelijke" benadering van de economie. Zimmerman neemt in drie pagina's afscheid van de politieke economie. Enigszins teleurstellend omdat hij met geen woord rept over de zogenaamde nieuwe politieke economie ("public choice"). Het is jammer dat Zimmerman in het slothoofdstuk geen aandacht aan deze stroming schenkt.

Nieuwe politieke economen proberen in navolging van Schumpeter economische modellen te gebruiken voor het verklaren van politieke en bestuurlijke pro-

Literatuur:

- Zimmerman, L.J., (1987), 'Politieke economie van Plato tot Marx', Wolters-Noordhoff, Groningen
- De Beus, J. en vuijsje, F. (1987), 'Politieke economie', Intermediar, Het Spectrum, Utrecht

WHERE WERE YOU ?

Door Sandra Knops

Op 24 februari vond de discussie tussen Breunese en Toonen plaats. Een unieke gebeurtenis. Breunese nodigde Toonen uit om een gastcollege te geven in Leiden naar aanleiding van zijn proefschrift "Denken over binnenlands bestuur". Toonen kwam en Breunese zat knikkend, schrijvend in de collegebanken. Ze leken het volkomen eens te zijn, maar een week later wachtte de studenten een verrassing. Breunese bleek het helemaal niet zo eens te zijn met Toonen en de volgende dag heette het in de wandelgangen: Breunese heeft Toonen gekraakt. Het laatste woord was dan ook nog niet gesproken. De B.I.L. organiseerde een open confrontatie tussen de beide tegenstanders. De opkomst was gering. Het B.I.L bestuur, de B.B. redactie en de vakgroep waren present, maar de studenten lieten het weer eens afweten. Ook de belangstelling vanuit Rotterdam was minimaal. Desondanks werd het een boeiende avond. Naast Breunese en Toonen nam Dhr. Van de Werff deel aan het forum. Hij is Eerste Kamerlid en vice-voorzitter van de Raad voor het Binnenlands Bestuur. Een man met veel ervaring, die de show stal door zijn markante schilderijen van de Nederlandse bestuurspraktijk. Van de Werff toonde veel respect voor het werk van Toonen, maar: écht bestuur is volgens hem heel wat anders! Omtrent de discussie over autonomie en medebewind: "In de praktijk wisten we nooit precies waar we mee bezig waren". Kortom een goed verteller. Een felle discussie tussen Breunese en Toonen over het proefschrift, die iedereen verwacht had, bleef hierdoor echter uit. Hoewel het er in het begin wel naar uit zag. De heren groetten elkaar niet. Breunese, ook een man uit de praktijk gedroeg zich héérlijk ontspannen terwijl we de hersenen van Toonen in de zaal konden horen kraken. Maar Toonen kwam beslist niet zoals sommigen hadden verwacht als verliezer uit de strijd, integendeel.

Theorie en praktijk zitten niet altijd op één lijn. Maar wanneer de praktijk alleen nog maar taken afstoot omdat zij niet meer tot verbeteringen in staat is en roept dat het allemaal niet werkt blijft de wetenschap genuanceerd.